UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculu[m] officii misse expositorium

Johannes <de Lambsheim>

Heidelberg, 1495.06.29

De preparat[i]o[n]e sacerdotis celebrare vole[n]tis. Et de ornamentoru[m] sacerdotaliu[m] significatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30862

Visual Library

Incipit ſpeculū miſſe flo ridum qd pulcre et vtiliter exponit officiū miſſe.

Omnia que in miſſe officio aguntur. tam in vocibus et ſignis. q̃ȝ etiam in ſacris veſtib9 diuinis plena ſūt myſterijs ac ſingula celeſti ſunt dulcedine redundantia. ſi diligentē habeant inſpectorē. q̄ norit mel de petra ſugere oleūq̃ȝ de ſaxo duriſſimo. Sed heu multi multas legunt miſſas ſine deuotōe ⁊ debita p̄paratōe. ſed ſola neceſſitate ducti vel cōſuetudine (tā q̃ȝ vitula effraim docta diligere trituram) raro vel nunq̃ȝ huius tam magnifici ſacramēti myſteria cōtemplātes. neq̃ȝ cōſiderantes cuius vicē gerūt. aut quid. quē. vel pro quib9. dona et ſacrificia offerūt: cum tū ſm Grego. maior gloria deo exhiberi nō p̄t q̃ȝ in miſſe officio. in quo ſacrificiū laudis ipe dei filius ieſus chriſtus deo patri offert. Nullum deniq̃ȝ ſacrificiū iſto eſt ſalubrius: quo peccata tolluntur. virtutes augentur. et mens oīm ſpiritualiū abundātia impinguatur. De quo ſic dicit Auguſti. Miſſa honor eſt ſanctoꝝ. ſalus viuorū. redemptio mortuorū. qua peccata tam viuorū q̃ȝ mortuorū cōdonantur. Siquidē (vt aiunt) ipa miſſa ſuo modo tam plena eſt myſterijs. ſicut mare guttis. ſic ſol athomis. ſicut firmamentū ſtellis. et ſicut celum empireū angelis. Ideo ſumma cū reuerētia deuotōe puritate et humilitate ad hoc diuiniſſimū ſacramentū pagendum. deberēt ſe dei ſacerdotes p̄parare: ⁊ ipius myſteria q̃ȝtum pualent nō ignorare. ne ipis cōtingat ſicut ſymee. q̄ act9 cōſimiles. put ab hoībus videt fieri operatur: qd vero ſignificet minime apprehēdit. Turpe vtiq̃ȝ eſt cauſas tractāti ius in quo verſatur ignorare. Cum ſcriptuȝ ſit. Ignorās ignorabitur. Et de tali ignorantia timendū eſt q̄ ſummo iudici reddituri ſunt rationē. Cōtra ignorantiā tā periculoſam. hoc ſpeculū miſſe ex diuerſis doctorū ſcriptis. allegationib9 breuitatis cā p̄termiſſis collectū. ad oīpotētis dei honorē: et ſimpliciū ſacerdotū eruditionē cōmunico legendū. Et q2 breuitati inſiſtere volui ⁊ hoc ipm de q̄ tractare cepi meū excedit ingeniū pariter et intellectū: quocirca nō ſolū iploro beniuolū lectorē: ſed etiā liberū deſidero correctorē.

De preparatōe ſacerdotis celebrare volētis. Et de ornamentorū ſacerdotaliū ſignificatione.

Anteq̃ȝ ad miſſe expoſitionē pertingamus dicendū erit de p̄paratōne ſacerdotū celebrare volentiū et dē repreſentatōne ſacrarū veſtiū. Et q2 ſacerdos eſt q̄ſi pugil q̄ pugnare habet cum diabolo p delictis populi in miſſa. ideo armat ſe trib9 Primo orōnib9. Secundo ſacris veſtib9 Tercio debitis ceremonijs. Primo igitur q̄n q̃ȝ dicit pſalmos. pp̄ter trāſgreſſionē quinq̃ȝ ſenſuū. et q2 in ſingulis pſalmis cōmemoratio fit de his q̄ ſpectant ad ſacramentū et ad remiſſionē peccatorum. Scd̄o induitur ſacris veſtib9 quaſi armis pugnaturus ſpūalib9. iuxta illud ad Ephes. iij. Induite vos armatura dei vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli. Alba p lorica operitur. cingulū habet p arcu et pharetra. ſtolā p haſta. manipulo p clamat. caſula quaſi clipeo ſe ptegit. amictu p galea caput ptegit. libro vtitur p gladio. Habet ergo ſimplex ſacerdos ſex indumenta. q2 ſex habet officia. cathecizare baptiſare. p̄dicare. ligare. abſoluere. et ↄſecrare. Iſta indumēta ſcd̄m Inno. aliud in capite. i. chriſto. aliud in mēbris. i. ſacerdotib9 ſignificāt. Allegorice in chriſto ſunt repreſentatiua veſtiū xp̄i

quibus fuit indutus paſſionis tpe. Nã calcei ſacerdotis deſignãt xpi hũanitatẽ. Humerale velamẽ oculoꝝ. Alba veſtẽ longã in q̃ deriſus fuit ab herode. Cingulũ flagellũ, manipulꝰ funẽ, ſtola ligamen q̃ fuit ligatꝰ ad columnã. caſula purpureũ veſtimẽtũ. de his latiꝰ patebit in alia expoſitiõe. Tropologice ad ſacerdotes mẽbra xpi ſignificãt. vt moraliter et ſpũaliter informemur. Amictꝰ ſpem ſignificat de ſupnis ꝛ mẽtis in deũ eleuationẽ. Alba pſeuerantiã. hãc induẽs ornate ꝯponit in ſignũ ꝙ vita ſacerdotꝫ debet eſſe honeſta. qua alios doceat vita ꝛ exemplo. zõna ſignificat timorẽ q̇ phibet defluere in peccatũ. Manipulꝰ fortitudinẽ ſcat in aduerſis. Stola mortificationẽ carnis. duo brachia eiꝰ tẽperantiã et prudentiã ſignificãt. Caſula ſcat pfectionẽ charitatis. Corona clericoꝝ q̃ rotunda eſt in capite: repſentat. qꝛ ipi miniſtri ſũt dei q̇ fine caret et pncipio. Sacerdos celebrãs xpm repſentat. Diaconus cũ ſubdiacono aplos ꝛ. lxxij. diſcipulos xpi. Ceroferarij leges et pphetas.

Armatus itaqꝫ ſacerdos hoc mõ ad altare. i. xpm accedit. vbi tribꝫ alijs ſe munit armis vt aptior ſit. Primo ꝯfeſſione. vt ſit mũdus. ibi. cõfiteor. Scdo orõne. vt ſit deuotus. cũ dicit. Aufer a me dñe. Tercio crucis impſſione. Vñ Ezech. ix. Sup quẽ videris ſignũ thau ne occidas. Poſt hoc accedit ad altare. et oſculatur illud. qd ſignificat ꝯiunctionẽ dei cũ eccleſia p dilectionẽ. et qꝛ ipe ſacerdos ex charitate vult p alijs ſacrificiũ offerre. altare eccleſiã ſignificat. duo cornua eius duas gentes.

Miſſe officiũ diuiditur in ſex partes principales

Iſo ordine numero ꝛ repſentatõe ſacrarũ veſtiũ. et quõad altare eſt accedendũ. nũc dicẽdum erit de miſſa ꝛ ipſius expoſitione. Officium miſſe ſex habet partes principales. quarũ prima vocat̃ pparatio et durat ab introitu vſqꝫ ad eplam. Scda dr̃ inſtructio q̃ finit̃ in offertorio. Tercia dicit̃ oblatio que durat vſqꝫ: Te igitur. Quarta appellat̃ cõſecratio. q̃ extendit ſe vſqꝫ ad orationẽ dñicam. Quinta pars miſſe dr̃ ſacri pceptio. q̃ durat a pater noſter vſqꝫ ad cõmunionẽ. Sexta vocatur gratiaꝝ actio. ꝛ durat vſqꝫ ad finẽ miſſe.

Miſſam dñs nr̃ ieſus ſummꝰ ſacerdos ſm ordinẽ melchiſedech primꝰ inſtituit. qñ in vltia cena panẽ ꝛ vinũ in corpus et ſanguinẽ ſuũ trãſmutauit. dicẽs: hoc eſt corpꝰ meũ ꝛc. Cetera oia q̃ i miſſa dicunt̃: diuerſis tpibꝫ a diuerſis ſanctis ſunt addita: put xpiane religiõis cultu creſcẽte viſa ſũt decẽtiꝰ ꝯuenire. Miſſa appellat̃ hoc noĩe. primo rõne angeloꝝ q̇ ibi mittunt̃. Scdo rõne filij dei q̇ nobis a prẽ mittit̃. Tercio rõe mediatoris dei. i. ſacerdotꝫ. p quẽ vota mittimꝰ deo et pces. Sacrm dicit̃ ſacrãs mentẽ vel ſacrũ ſecretũ. Dicit̃ aliqñ cõio. qꝛ nobis deũ ꝛ nos deo facit cõmunẽ. Dicit̃ hoſtia qꝛ p eũ vincimus hoſtes. Dicit̃ etiã euchariſtia. i. bona gratia.

Prima pars miſſe vocatur preparatio.

PRima ps miſſe pparatio dicta quattuor in ſe cõtinet capitula. ſcꝫ. introitũ. kyrieeleiſon. gloria in excelſis. et collecta. Per hec q̃ttuor deſignant̃ q̇bus ſe debẽt xpifideles ad orõẽ et deuotã miſſe auditionẽ pparare. Primo cũ mentis deuotõe hoc repſentat introitꝰ. Scdo cũ mẽtis humiliatiõe. hoc inſinuat kyrieeleiſon. Tercio cũ mẽtis erectõe. hoc ſcat glia in excelſis. Quarto cum impetrandi et orandi intentõe. hoc ſignificat collecta. Introitus cuius cantus grauior eſt. ſignificat clamorẽ patrũ